



ТОГТООЛ

2025 оной декабрийн 24

№ 800

Улаан-Үдэ хото

Буряад Уласай Засагай газарай гуримшуулгын хуули ёноной зарим шээдхэбэринүүдтэ хубилалтануудые оруулха тухай

Буряад Уласай Засагай газарай гуримшуулгын хуули ёноной зарим шийдхэбэринүүдые хүсэндөө байһан хуули ёнонуудтай зохилдуулхын ба олон хүүгэдтэй гэр бүлэнүүдые бүридхэлдэ абаха гурим болон нийгэмэй талаар дэмжэхэ хэмжээнүүдые абаха гурим нарижуулан хайжаруулхын тула Буряад Уласай Засагай газар иигэжэ **т о г т о о н о**:

1. «Буряад Уласта олон хүүгэдтэй гэр бүлэнүүдые бүридхэлдэ абаха, Оросой Холбоото Уласта олон хүүгэдтэй гэр бүлын байдал баталһан үнэмшэлгэ үгэхэ гурим, Буряад Уласта олон үнэр гэр бүлэнүүдэй үхибүүдтэ һара бүри мүнгэнэй түлбэринүүдые олгохо эрилтэнүүд тухай» гэхэн Буряад Уласай Засагай газарай 2006.12.14-эй № 401 тогтоолдо (Буряад Уласай Засагай газарай 2008.03.11-эй № 100, 2009.03.24-эй № 98, 2010.05.24-эй № 192, 2011.08.26-ай № 455, 2012.02.27-ой № 88, 2012.05.28-ай № 305, 2015.06.10-ай № 288, 2017.01.18-ай № 17, 2018.08.24-эй № 466, 2020.03.13-ай № 127, 2020.04.16-ай № 204, 2022.04.25-ай № 227, 2023.06.27-ой № 362, 2024.04.02-ой № 172, 2024.08.04-эй № 441, 2025.03.07-ой № 132, 2025.10.10-ай № 597 тогтоолнуудай найруулгаар) удаадахи хубилалтануудые оруулха:

1.1. Оршол тайлбари соонь «Буряад Уласта олон хүүгэдтэй гэр бүлэнүүдтэ тогтоһон байдал тухай» гэхэн Буряад Уласай 2003.07.03-ай № 376-III гэхэн хуулийн» гэхэн үгэнүүдые хаһаха.

1.2. Буряад Уласта олон хүүгэдтэй гэр бүлэнүүдые бүридхэлдэ абаха, Оросой Холбоото Уласта олон хүүгэдтэй гэр бүлын байдал баталһан үнэмшэлгэ үгэхэ гурим соо:

1.2.1. Пункт 2.1 соо:

1.2.1.1. Удаадахи удхатай 2.1 хуби зүйл нэмэхэ:

«2.1) эрэмдэг бэетэй, эхэ эсэгэтэсэ ажаһуудаг, мүн тэрэшэлэн хуралсалай ямаршые түхэлһөө дулдыдангүйгөөр болбосоролой ажал ябуулга бэелүүлдэг эмхидэ хуража байһанһаа уламжалан, эхэ эсэгэһээ саг

зуура амяараа байдаг 23 наһа хүрөөдүй (түрэн, үргэжэ абанан) үхибүүд;».

1.2.1.2. Гурбадахи хуби зүйлдэнь «1-дэхи ба 2-дохи хуби зүйлнүүдтэ» гэнэн үгэнүүдые «1, 2 ба 2.1-дэхи хуби зүйлнүүдтэ» гээд хэлгэхэ.

1.2.2. Пункт 4 соо удаадахи удхатай 3.1 хуби зүйл нэмэхэ:

«3.1) хуралсалай түхэлһөө дулдыдангүйгөөр болбосоролой ажал ябуулга бээлүүлдэг эмхидэ хуража байһанһаа уламжалан, эхэ эсэгэһээ саг зуура амяараа байдаг эрэмдэг бээтэй үхибүүнэй хуралсал тухай үнэмшэлгэ (хэрбээ гэр бүлэ соо 18-һаа 23 наһа хүрэтэр наһатай, болбосоролой эмхидэ хуража байһан, эхэ эсэгэһээ саг зуура амяараа байһан эрэмдэг бээтэй үхибүүнэй байһан ушарта);».

1.2.3. Пункт 4.1 соо:

1.2.3.1. Зургаадахи дохол мүрэй һүүлээр удаадахи удхатай дохол мүр нэмэхэ:

«6) үхибүүнэй эрэмдэг бээтэй байһыень тодорхойлоһон тухай баримта бэшэг (мэдээнүүд) (хэрбээ гэр бүлэ соо 18-һаа 23 наһа хүрэтэр эрэмдэг бээтэй үхибүүнэй байһан ушарта).».

1.2.3.2. Наймадахи дохол мүртэ «1, 3 ба 4-дэхи хуби зүйлнүүдтэ» гэнэн үгэнүүдые «1, 3, 4 ба 6-дахи хуби зүйлнүүдтэ» гэнэн үгэнүүдээр хэлгэхэ.

1.2.4. Пункт 6 соохи гурбадахи дохол мүрыень иигэжэ шэнээр найруулха:

«Олон үхибүүтэй гэр бүлын байдал тодорхойлоходоо, ниитэ нэгэн түхэлтэй үнэмшэлгэ соо нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүдые үзүүлхэ болзор гурбан бага үхибүүдэйнэ эгээл ехэ үхибүүнэй 18 наһа гү, али болбосоролой ажал ябуулга бээлүүлдэг эмхидэ очно аргаар хурадаг наһань, 23 наһа хүрэтэр, үгы гэбэл, эгээл ехэ үхибүүнэйнэ (гурбан бага үхибүүдэй) эрэмдэг бээтэй байбал, эхэ эсэгэтээ хамта ажаһуудаг гү, али болбосоролой ямаршыё түхэлһөө дулдыдангүйгөөр болбосоролой ажал ябуулдаг эмхидэ хуража байһан ушарһаа эхэ эсэгэһээ саг зуура амяараа ажаһуудаг эрхэ байдалда 23 наһа хүрэтэрнь үгэхөөр тодорхойлогдоно, дээрэ заагдаһан наһанай болзорһоо урид ямар нэгэн ушарай тохёолдоһон ушарта олон хүүгэдтэй гэр бүлэ тус Гуримай 2-дохи ба 2.1-дэхи пунктнуудта хараалагдаһан эрилтэнүүдтэ харюусахаяа болино. Хэрбээ 18 наһа хүсэһэн гурбан бага үхибүүдэй эгээл ехэ үхибүүниинэ ниитэ болбосоролой эмхидэ хуража дүүргэһэн ушарта, ниитэ болбосоролой эмхидэ хуралсалаа дүүргэһэн үдэрһөөнь эхилээд, дунда мэргэжэлэй болбосоролой гү, али дээдэ болбосоролой программаар хуралсалаа үргэлжэлүүлхэ үдэр хүрэтэр хугасаада нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүд тэрэл жэлдэнь үзүүлэгдэхэ.».

1.2.5. Пункт 7 соо иимэ удхатай дохол мүр нэмэхэ:

«Хуралсалай түхэлһөө дулдыдангүйгөөр, 18-һаа 23 наһа хүрэтэр наһанай эрэмдэг бээтэй, түрэлхидһөө саг зуура амяараа ажаһуудаг үхибүүнэй болбосоролой ажал ябуулга бээлүүлдэг эмхидэ хуралсалаа

үргэлжлүүлхэ ушарта мэдүүлгэ үгэһэн хүн РГУ-гай таһагта тус Гуримай 4-дэхи пунктын 3.1-дэхи дохол муртэ заагдаһанай ёһоор, болбосоролой ажал ябуулга бэелүүлдэг эмхидэ үхибүүнэй һуралсалаа үргэлжлүүлхэ тухай сүлөөтэйгөөр бэшэһэн мэдүүлгэ ба баримта саарһа, тиихэдэ нийгэмэй тэдхэмжын хэмжээнүүдые үзүүлхэ болзор һунааха тухай тэмдэгүүдые табижа байхын тула нийтэ нэгэн түхэлэй үнэмшэлгэ жэл бүри үгэхэ уялгатай.».

1.2.6. Пункт 10 иигэжэ шэнээр найруулха:

«10. 10. Гурбан бага үхибүүдэй эгээл ехэ үхибүүниинь 18 наһа хүсэхэдэ, нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүдые үзүүлхэ болзоре һунааха тухай шийдхэбэри абахадаа, тус Гуримай 2-дохи ба 2.1-дэхи пунктнуудта хараалагдаһан эрилтэнүүдые сахижа, нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүдые үзүүлхэ болзор нийтэ нэгэн түхэлэй үнэмшэлгэ соо һунаагдаха:

- үхибүүнэй болбосоролой ажал ябуулдаг эмхидэ очно аргаар һуража эхилһэн үдэрһөө эхилээд, удаадахи һуралсалай жэлэй эхилхэ үдэр болотор болон саашадаа жэл бүри һуралсалай жэлэй эхилһэн үдэрһөө удаадахи һуралсалай жэлэй эхин үдэр хүрэтэр, гэбэшье һуралсалаа дүүргэһэн үдэрһөө хожом бэшэ ба тэрэнэй 23 наһа хүрэхэн үдэрһөө хожом бэшэ, дээрэ заагдаһан һара, үдэрһөө урид ямар нэгэн үйлэ ушарай тохёолдоһон ушарта олон хүүгэдтэй гэр бүлэ тус Гуримай 2-дохи ба 2.1-дэхи пунктнуудта хараалагдаһан эрилтэнүүдтэ харюусахаяа болино, тиимэ үйлэ ушарнуудай тохёолдохо һара үдэр хүрэтэр;

- һуралсалай түхэлһөө дулдыдангүйгөөр, эрэмдэг бэетэй, түрэлхидһөө саг зуура амьараа ажаһуудаг үхибүүнэй болбосоролой ажал ябуулга бэелүүлдэг эмхидэ һуража эхилһэн үдэрһөө хойшо удаадахи һуралсалай жэлэй эхилхэ үдэр болотор болон саашадаа жэл бүри һуралсалай жэлэй эхилһэн үдэрһөө удаадахи һуралсалай жэлэй эхин үдэр хүрэтэр, гэбэшье һуралсалаа дүүргэһэн үдэрһөө хожом бэшэ ба тэрэнэй 23 наһа хүрэхэн үдэрһөө хожом бэшэ, зүгөөр эрэмдэг бэетэй болоо гэжэ тогтооһон болзорой дүүрэхэ үдэрһөө хожом бэшэ, харин заагдаһан һара, үдэрһөө урид ямар нэгэн үйлэ ушарай тохёолдоһон ушарта олон хүүгэдтэй гэр бүлэ тус Гуримай 2-дохи ба 2.1-дэхи пунктнуудта хараалагдаһан эрилтэнүүдтэ харюусахаяа болихо, тиимэ үйлэ ушарнуудай тохёолдохо һара үдэр хүрэтэр;

- эрэмдэг бэетэй, эхэ эсэгэтээ ажаһуудаг үхибүүнэй 18 наһа хүрэхэн үдэрһөө эхилээд, 23 наһатай хүрэтэрнь, зүгөөр эрэмдэг бэетэй гэжэ тогтооһон болзорой дүүрэхэ үдэрһөө хожом бэшэ, харин заагдаһан һара, үдэрһөө урид ямар нэгэн үйлэ ушарай тохёолдоһон ушарта олон хүүгэдтэй гэр бүлэ тус Гуримай 2-дохи ба 2.1-дэхи пунктнуудта хараалагдаһан эрилтэнүүдтэ харюусахаяа болихо, тиимэ үйлэ ушарнуудай тохёолдохо һара үдэр хүрэтэр».

1.2.7. Хабсаргалта № 1 соохи 4-дэхи пунктада удаадахи удхатай 5.1-дэхи ба 5.2-дохи хуби зүйлнүүдые нэмэхэ:

«5.1.	Һуралсалай түхэлһөө дулдыдангүйгөөр болбосоролой ажал ябуулга бэелүүлдэг эмхидэ һуража байһанһаа уламжалан, эхэ эсэгэһээ саг зуура амяараа байдаг эрэмдэг бээтэй үхибүүнэй һуралсал тухай үнэмшэлгэ (хэрбээ гэр бүлэ соо 18-һаа 23 наһа хүрэтэр наһатай, болбосоролой эмхидэ һуража байһан, эхэ эсэгэһээ саг зуура амяараа байһан эрэмдэг бээтэй үхибүүнэй байһан ушарта, һуралсалай түхэлһөө дулдыдалтагүйгөөр)	
5.2.	Үхибүүнэй эрэмдэг бээтэй байһыень тодорхойлоһон тухай баримта бэшэг (мэдээнүүд) (хэрбээ гэр бүлэ соо 18-һаа 23 наһа хүрэтэр эрэмдэг бээтэй үхибүүнэй байһан ушарта) *»	

1.3. Буряад Уласта олон хүүгэдтэй гэр бүлэнүүдэй үхибүүдтэ һара бүри мүнгэн түлбэри үгэхэ гурим ба эрилтэнүүдэй 1.1-дэхи пункт соо «Буряад Уласта олон хүүгэдтэй гэр бүлэнүүдтэ тогтоһон байдал тухай» гэхэн 2003.07.03-ай №376- III Буряад Уласай Хуулийн Хуулийн 1-дэхи статьягай 1-дэхи хубитай, 2-дохи хубийн 1-дэхи хубийн 1-дэхи, 3-дахи пунктнуудтай» гэхэн үгэнүүдые «Буряад Уласай Засагай газарай 2006.12.14-эй № 401 тогтоолоор баталагдаһан, Оросой Холбоото Уласта олон хүүгэдтэй гэр бүлэнүүдтэ тогтоһон байдал гэршэлһэн үнэмшэлгэ үгэхэ Гуримай 2-дохи пункттай, 2.1-дэхи пунктын 1,3 хуби зүйлтэй» гэхэн үгэнүүдээр һэлгэхэ.

2. Буряад Уласай Засагай газарай 2008.05.19-эй № 252 тогтоолоор (Буряад Уласай Засагай газарай 2008. 08.14-эй № 399, 2008.12.16-ай № 531, 2009.03.25-ай № 100, 2011.02.02-ой № 31, 2012.05.28-ай № 305, 2012.09.03-ай № 503, 2014.03.14-эй № 105, 2014.03.20-ой № 123, 2014.06.03-ай № 253, 2014.10.24-эй № 522, 2022.10.19-эй № 634, 2024.09.03-ай № 510, 2025.03.07-ой № 132 тогтоолнуудай найруулгаар) баталагдаһан олон хүүгэдтэй гэр бүлэнүүдэй зургаан наһа хүрөөдүй хүүгэдые амбулаторно аргаар эмнэлгэдэ эмшэдэй бэшэжэ үгэхэн рецептээр эм домуудые түлбэригүйгөөр үгэхэ тухай Гурим болон эрилтэнүүдтэ удаадахи хубилалтануудые оруулха:

2.1. Пункт 1.1 соо:

2.1.1. Удаадахи удхатай 2.1 хуби зүйл нэмэхэ:

«2.1) 23 наһа хүрэтэрөө эрэмдэг бээтэй, эхэ эсэгэтээ ажаһуудаг, мүн һуралсалай ямаршые түхэлһөө дулдыдангүйгөөр болбосоролой ажал ябуулга бэелүүлдэг эмхидэ һуража байһанһаа уламжалан, эхэ эсэгэһээ саг зуура амяараа байдаг хуулийн наһа хүсэхэн (түрэхэн, үргэжэ абahan) үхибүүд;».

2.1.2. 3-дахи хуби зүйлдэнь «1 ба 2-дохи пунктнуудта» гэхэн үгэнүүдые «1, 2 ба 2.1-дэхи хуби зүйлнүүдтэ» гэхэн үгэнүүдээр һэлгэхэ.

3. «Түрүүшын үхибүүнэй түрэлгэһөө (үргэжэ абалгаһаа) уламжалан, нэгэ дахин үгтэдэг түлбэри тухай» гэхэн Буряад Уласай Засагай газарай 2019.03.05-ай №92-дохи тогтоолоор (Буряад Уласай Засагай газарай 2019.04.02-ой № 155, 2020.01.22-ой № 25, 2020.03.13-ай № 130, 2021.01.15-

ай № 8, 2021.07.21-эй № 400, 2023.05.24-эй № 280, 2024.04.02-ой № 172, 2024.05.20-ой № 271 тогтоолнуудай найруулгаар) баталагдаһан түрүүшын үхибүүнэй түрэхэн (үргэжэ абаһан) ушараар нэгэ дахин үгтэдэг түлбэри үгэхэ гурим болон эрилтэнүүдтэ тухай Дүримдэ удаадахи хубилалтануудые оруулха:

3.1. Пункт 11 соо:

3.1.1. Хуби зүйл 3 иигэжэ шэнээр найруулха:

«3) Оросой Холбоото Уласай дэбисхэрһээ гадуур Оросой Холбоото Уласай элшэн сайдай эмхи зургаанай үгэхэн үхибүүнэй (үхибүүдэй) түрэхэн тухай үнэмшэлгэ гү, али хари гүрэнэй шиидхэхэ эрхэтэй зургаанһаа үгтэхэн үхибүүнэй түрэхэн ба бүридхэлдэ абтаһан тухай гэршэлхэн баримта бэшэг) (хари гүрэнэй дэбисхэртэ түрүүшын үхибүүнэй түрэхэн ушарта);».

3.1.2. Хуби зүйл 4 соо «тиимэ ушарта, хэрбээ» гэхэн үгэнүүдэй удаа «түрүүшын үхибүүниинь хари гүрэнэй дэбисхэртэ түрэхэн гү, али» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ.

3.1.2.1. Хуби зүйл 6 иигэжэ шэнээр найруулха:

«6) үхибүүн (үхибүүд) тушаа (хари гүрэнэй шиидхэхэ эрхэтэй зургаанай (харгалзалга (тэдхэлгэ) тогтооһон ушарта) мэдүүлгэ үгэхэн харгалзалагша (тэдхэгшэ) тухай мэдээнүүд (түрүүшын үхибүүнэй харгалзалагша (тэдхэгшэ) гү, али үргэжэ абаһан эхэ, али эсэгынь хандаһан ушарта);».

3.1.3. Хуби зүйл 7 соо:

3.1.4.1. Хоёрдохи дохол мур иигэжэ шэнээр найруулха:

«а) түрэхэн эхэ (үргэжэ абаһан эхэ) хүнэй наһа бараһан тухай баримта бэшэг (энээн тухай зохихо шиидхэбэриин бэшэг хари гүрэнэй шиидхэхэ эрхэтэй зургаанай бүридхэлдэ абаһан ушарта);».

3.1.4.2. Дүрбэдэхидохол мұрыень хаһаха.

3.1.4. Хуби зүйл 8 иигэжэ шэнээр найруулха:

«8) түрүүшын үхибүүнэй түлөө нэгэ дахин түлбэри үгэхэ эрхын бии болоһон ушарта, мэдүүлгэ барихан хүн нэмэжэ тушааха ёһотой:

а) үхибүүнэй харгалзалагша (тэдхэгшэ) тухай мэдээсэл (хари гүрэнэй шиидхэхэ эрхэтэй зургаанай харгалзалга (тэдхэлгэ) хууляар тогтооһон ушарта);

б) эхэ эсэгынь (үргэжэ абаһан эхэ эсэгынь) гү, али ганса эхын гү, али эсэгынь (үргэжэ абаһан эхэ гү, али эсэгынь) наһа бараһан тухай гэршэлхэн баримта саарһанууд (хари гүрэнэй шиидхэхэ эрхэтэй зургаанай энээн тухай зохихо баримта саарһа бүридхэлдэ абаһан ушарта);

в) эхэ эсэгынь (үргэжэ абаһан эхэ эсэгынь) гү, али ганса байһан эхэ гү, али эсэгынь (үргэжэ абаһан эхэ эсэгын) наһа дүүрэхэн тухай тунхаглаһан гү, али һураггүйгөөр үгы болоһон тухай гэршэлхэн баримта бэшэгүүд; ».

г) түрүүшын үхибүүн тушаа зорюута гэмтэ хэрэг үйлэдэхэнэй түлөө эхэ эсэгынь (үргэжэ абаһан эхэ эсэгэ) гү, али ганса байһан эхэ гү, али эсэгэ

(үргэжэ абaһан эхэ гү, али эсэгэ) тухай шүүгшын газарай шийдхэбэрийн хүсэндөө ороһыень баталһан баримта бэшэгүүд;

д) эхэ эсэгэ (үргэжэ абaһан эхэ эсэгэ) гү, али ганса эхэ эсэгэ (үргэжэ абaһан эхэ гү, али эсэгэ) тушаа түрүүшын үхибүү үргэжэ абaһан эрхыень болюулха тухай шүүгшын газарай шийдхэбэри.».

3.1.5. Удаадахи удхатай дохол мүр нэмэхэ:

«Оросой Холбоото Уласай уласхоорондын хэлсээндэ ондоо зүйлэй хараалагданхай бэшэ хаань, Оросой Холбоото Уласай хуули ёһонуудаар тогтоогдоһон гуримаар хари гүрэнүүдэй баримта бэшэгүүд хуулита болгогдонхой ба ород хэлэн дээрэ оршуулагданхай байха ёһотой».

3.2. Пункт 13 соо:

3.2.1. Нэгэдэхи дохол мүртэ «баримта бэшэгүүд гү, али тэдээн соо байһан мэдээсэлнүүд, хэрбээ мэдүүлгэ баригша өөрынгөө үүсхэлээр тушаагаагүйбайгаа хаань, » гэхэн үгэнүүдые «нэгэ дахин түлбэри түлэхын тула хэрэгтэй удаадахи мэдээнүүд» гэхэн үгэнүүдээр хэлгэхэ хэрэгтэй.

3.2.1. Удаадахи удхатай 7 - 12 гэхэн дохол мүрнүүдые нэмэхэ:

«7) Оросой Холбоото Улас дотор Оросой Холбоото Уласай эрхэтэнэй ажаһуудаг газартаа ба шэнэ ерэхэн газартаа бүридхэлдэ абтаһан тухай мэдээсэл;

8) түрүүшын үхибүүнэй түрэхэн тухай мэдээн (хари гүрэнэй шийдхэхэ эрхэтэй зургаанай зохихо шийдхэбэрийн бэшэг бүридхэлдэ абaһан ушарһаа бэшээр);

9) эхэ эсэгын (үргэжэ абaһан эхэ эсэгын) гү, али ганса эхын гү, али эсэгын (үргэжэ абaһан эхэ гү, али эсэгын) наһа бараһан тухай гэршэлхэн мэдээнүүд (хари гүрэнэй шийдхэхэ эрхэтэй зургаанай энээн тухай зохихо баримта саарһанай бэшэг бүридхэлдэ абaһан ушарһаа гадуур);

10) эхэ эсэгэ (үргэжэ абaһан эхэ эсэгэ) гү, али ганса эхэ эсэгэ (үргэжэ абaһан эхэ гү, али эсэгэ) тушаа түрүүшын үхибүү үргэжэ абaһан эрхыень болюулха тухай мэдээнүүд;

11) үхибүү харгалзалга (тэдхэлгэ) тогтоохо тухай харгалзалгын ба тэдхэлгын зургаанай шийдхэбэридэ оруулагдаһан мэдээнүүд (хари гүрэнэй шийдхэхэ эрхэтэй зургаанай зохихо шийдхэбэрийн бэшэг бүридхэлдэ абaһан ушарһаа гадуур);

12) Оросой Холбоото Уласай ондоо можо нютагта түрэлхидэй (үргэжэ абагшадай), харгалзалагшын (тэдхэгшын) гү, али үхибүү үргэжэ абaһан хүнэй ажаһууһан (нүүжэ ерээд байһан) ушарта гү, али гэр бүлын Оросой Холбоото Уласай ондоо можо нютагһаа түрүүшын үхибүүнэй түрэхэн (үргэжэ абaһан) хойно нүүжэ ерээд байһан ушарта нэгэдэхи үхибүүнэй түрэлгэхөө (үргэжэ абалгаһаа) уламжалан, нэгэ дахин үгтэхэ түлбэри томилхо (томилхогүй) тухай мэдээнүүд.».

3.3. Пункт 15 иигэжэ шэнээр найруулха:

«15. Мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсарагдаһан баримта саарһанууд (тэдэнэй хуулбаринууд) эрхэтэнэй мэдүүлгэ үгэхэн үдэр бүридхэлдэ

абтаха. Эрхэтэнэй хандахан үдэртэ тоологдохо:

нюураараа хандахан ушарта - хубиин мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсарагдахан баримта саархануудые (тэдэнэй хуулбаринуудые) РГУ-гай таһагай гү, али олон халбарита түбэй зууршалагдахан нюурай мэдүүлгэ абаһан һара, үдэр;

туһа хангамжануудай оньһон арга хэрэглэн, мэдүүлгэ болон тэрээндэ хабсарагдахан баримта бэшэгүүдые (тэдэнэй хуулбаринуудые) эльгээхэ ушарта – туһа хангамжануудай порталда оньһото түхэлөөр нэгэ дахин түлэгдэхэ түлбэри томилхо тухай мэдүүлгэ бүридхэлдэ абаһан һара, үдэр;

мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсарагдахан баримта саархануудые (тэдэнэй хуулбаринуудые) шууданай туһаар эльгээхэдээ – РГУ-гай таһагта ороһон һара, үдэр.

Хэрбээ нэгэ дахин түлэхэ түлбэри томилхо тухай мэдүүлгэ туһа хангамжануудай сахим арга хэрэглэн оруулбал, мэдүүлгэ бариһан хүн мэдүүлгын бүридхэлдэ абтаһан үдэрһөө хойшо хүдэлмэрийн 5 үдэрэй туршада тус Дүримэй 11-дэхи пункт соо хараалагдахан баримта саархануудые (мэдээнүүдые) РГУ-гай таһагта тушааха ёһотой».

3.4. Пункт 16 соохи 3-дахи хуби зүйл иигэжэ шэнээр найруулха:

«3) Түрүүшын үхибүүнэй түрэхэн (тэрэниие үргэжэ абаһан) ушараар заагдахан түлбэри томилхо тухай оруулагдахан мэдүүлгээр нэгэ дахин түлэхэ түлбэри томилолго, Оросой Холбоото Уласай ондоо нютаг можодо».

3.5. Пункт 17 иигэжэ шэнээр найруулха:

«17. Нэгэ дахин түлэхэ түлбэри томилхо гү, али томилолгы арга тухай шийдхэбэри РГУ-гай таһаг нэгэ дахин үгтэхэ түлбэри үгэхэ тухай мэдүүлгэ болон тэрээндэ хабсаргагдахан баримта бэшэгүүдые бүридхэлдэ абаһан үдэрһөө хүдэлмэрийн 10 үдэрэй туршада абаха, тус Дүримэй 18-дахи пунктда заагдахан ушарнуудһаа бэшээр. ».

3.6. Пункт 18 соо иимэ удхатай дохол мүн нэмэхэ:

«Тус Дүримэй 13-дахи пунктын 1–12-дохи хуби зүйлнүүдтэ заагдахан албан хоорондын мэдээсэлэй харилсаанай хэмжээндэ хэрэгтэй баримта бэшэгүүдые (мэдээнүүдые) абаагүй байһан ушарта нэгэ дахин түлэгдэхэ түлбэри томилхо, үгы гэдэл арга тухай шийдхэбэри абаха болзор 20 үдэрөөр һунаагдаха.».

3.7. Тус тогтоолой хабсаргалтын ёһоор, хабсаргалта шэнээр найруулха.

4. Буряад Уласай Засагай газарай 2023.08.29-эй № 507 тогтоолоор (Буряад Уласай Засагай газарай 2024.04.02-ой № 172, 2024.10.03-ай № 559 тогтоолнуудай найруулгаар) баталагдаһан, 23 наһа хүрөөдүй үхибүүдэй һуралсалай түлбэрийн зарим хубиинь олон үхибүүтэй гэр бүлэнүүдтэ жэл бүри хүсэлдүүлгын түлбэри түлэхэ Гуримда ба эрилтэнүүдтэ удаадахи хубилалтануудые оруулха:

4.1. Пункт 2.1 соохи «Буряад Уласта олон хүүгэдтэй гэр бүлэнүүдэй

байдал тухай» гэхэн 2003.07.03-ай № 376-III Буряад Уласай Хуулин 1-дэхи статьягай 1-дэхи ба 2-дохи хубинуудаар» гэхэн үгэнүүдые «Буряад Уласта олон хүүгэдтэй бүлэ бүридхэлдэ абаха ба Буряад Уласай Засагай газарай 2006.12.14-эй № 401 тогтоолоор баталагдаһан Оросой Холбоото Уласта олон хүүгэдтэй гэр бүлын байдал баталһан үнэмшэлгэ үгэхэ тухай Гуримай 2-дохи ба 2.1-дэхи пунктнуудаар» гэхэн үгэнүүдээр хэлгэхэ.».

4.2. Пункт 3.4 соо:

4.2.1. Хуби зүйл «г» хүсээ буураа гэжэ тоолохо.

4.2.2. «д» гэхэн дохол муртэ «нотариусаар баталагдаһан тэрэнэй ород хэлэн дээрэ оршуулга» гэхэн үгэнүүдые хаһаха, «Эрхэтэнэй байдалай данса бэшэгүүдэй ниитэ нэгэн тобьёгто)» гэхэн үгэнүүдэй удаа хари гүрэнүүдэй баримта бэшэгүүд Ородой Холбоото Уласай хуули ёһонуудаар тогтоогдохон гуримаар хуулита болгожо, ород хэлэн дээрэ оршуулагдаха ёһотой, хэрбээ Оросой Холбоото Уласай уласхоорондын хэлсээндэ ондоогоор хараалагдаагүй байһан ушарта.» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ.

4.3. Пункт 3.6 соохи «д» гэхэн хуби зүйлыень иигэжэ шэнээр найруулха:

«д) үхибүүнэй мэргэжэлэй болбосоролой эмхидэ очно аргаар һуража байһан тухай мэдээнүүд ба үхибүүнэй хоёрдохи гү, али дунда мэргэжэлэй болбосоролой гол һуралсалай программаар удаадахи болбосорол абаһан (абаагүй) тухай мэдээнүүд;».

4.4. Пункт 4 соохи дунда мэргэжэлэй болбосоролой һуралсалай программинуудаар түлбэритэйгөөр һуража байһан, гэрлээгүй, 23 наһа хүрөөгүй үхибүүдэй һуралсалай түлбэрийн зарим олон үхибүүтэй гэр бүлэнүүдтэ хубиень хүсэлдүүлэн түлэлгэдэ жэл бүрийн тэдхэмжэ үгэхэ тухай Гуримай ба эрилтэнүүдэй хабсаргалтын 3-12-дохи мурнуудые иигэжэ шэнээр найруулха:

«3.	Семестр гү, али һуралсалай жэлэй туршада үхибүүнэй һуралсалай түлөө мэргэжэлтэ болбосоролой эмхидэ мүнгэ оруулһыень (һомолһыень) баталһан түлбэрийн баримта бэшэгүүдэй хуулбаринууд	
4.	Үхибүүнэй түрэн тухай эрхэтэдэй байдалые тэмдэглэлнүүдые гүрэнэй бүридхэлдэ абаһан тухай, мэдүүлгэ бариһан хүнэй болон тэрэнэй наһанай нүхэрэй гэрлэлгэ (һалалга) тухай, мэдүүлгэ бариһан хүнэй үхибүүтэй (үхибүүдтэй) байһан ушарта (түрэн үхибүү бүридхэлдэ абаһан ушарта) гэр бүлэ болоһон тухай, хари гүрэнэй шийдхэхэ эрхэтэй албанай гэрлэлгэ (һалалга) тухай бүридхэлдэ абаһан тухай ба ниитэ нэгэн гүрэнэй Эрхэтэдэй байдалые тэмдэглэдэг тобьёгто мэдээнүүдэй үгы байһан тухай баримта бэшэгэй хуулбари. Хари гүрэнүүдэй баримта бэшэгүүд Ородой Холбоото Уласай хуули ёһонуудаар тогтоогдохон гуримаар хуулита болгожо, ород хэлэн дээрэ оршуулагдаха ёһотой, хэрбээ Оросой Холбоото Уласай уласхоорондын хэлсээндэ ондоогоор хараалагдаагүй байһан ушарта.	
5.	Мэдүүлгэ бариһан хүнэй болон тэрэнэй гэр бүлын гэшүүдэй һүүлэй 12 һарын олзо оршонууд тухай баримта бэшэгүүд, хүсэлдүүлэн абаха тухай мэдүүлгэ оруулха һарын урдахи нэгэ һараһаа урид абан.*:	

6.	Оросой Холбоото Уласай Ажалай кодексын 66.1-дэхи статьягаар хараалагдаһан хэһэн хүдэлмэри тухай ажалай дэбтэрэй хуулбари болон (гү, али) ажал ябуулга тухай мэдээнүүд (хэрбээе байгаа хаань) (ажалгүй эрхэтэдтэ)*	
7.	Сэрэгэй албанда татаха үедэ эрхэтэнэй сэрэгэй албанда татагдаһан тухай баримта баталха хэрэгтэй баримта саарһанууд (мэдээнүүд) (гэр бүлын нэгэ хүнэй дунда зэргын олзо оршо тоолоходо, гэр бүлын гэшүүнэй гэр бүлын бүридэлдэ байһан, Оросой Холбоото Уласай Юрэнхылэгшын 2022.09.21-эй № 647 тогтоолоор Оросой Холбоото Уласай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ таталгын үедэ эрхэтэнэй сэрэгэй албанда татагдаһан ушарта »)*	
8.	Зөөрийн янзанууд (объектнүүд) тухай мэдээнүүдые баталһан баримта бэшэгүүд*	
9.	Түлөөлэгшын эрхэ мэдэлые баталһан баримта бэшэгүүдэй хуулбаринууд (мэдүүлгэ бариһан хүнэй түлөөлэгшын хандаһан ушарта)	
10.	Бусад баримта саарһанууд:»	

5. «Юрэнхы болбосоролой эмхинүүдтэ һурадаг олон хүүгэдтэй гэр бүлэнүүдэй үхибүүдтэ түлбэригүй ябаха арга боломжо олгохо тухай» гэхэн Буряад Уласай Засагай газарай 2024.08.28-ай 28-ай № 495 тогтоолдо (Буряад Уласай Засагай газарай 2024.10.08-ай № 570, 2024.12.18-ай № 728, 2024.12.27-ой № 777, 2025.03.18-ай № 151 тогтоолнуудай найруулгаар) удаадахи хубилалтануудые оруулха:

5.1. Юрэнхы болбосоролой эмхинүүдтэ һурадаг олон хүүгэдтэй гэр бүлэнүүдэй үхибүүдые нютагай засагай аян замуудаар тогтомол сэнгүүдээр үргэлжэ хүнүүдые зөөдэг унаа тээбэринүүдээр (таксиһаа бэшээр) болон хотын газар дээрэхи зайн галаар ябадаг унаа тээбэреэр түлбэригүйгөөр ябаха Гуримда ба эрилтэнүүдтэ:

5.1.1. Пункт 2 соохи ««Буряад Уласта олон хүүгэдтэй бүлэнүүдэй байдал тухай» гэхэн Буряад Уласай 2003.03.07-ой № 376-III Хууляар;» гэхэн үгэнүүдые «Буряад Уласай Засагай газарай 2010.12.14-эй №14 тогтоолоор баталагдаһан Оросой Холбоото Уласта олон хүүгэдтэй гэр бүлын байдал гэршэлһэн үнэмшэлгэ үгэхэ тухай Гуримай 2-дохи ба 2.1-дэхи пунктнуудаар;» гэхэн үгэнүүдээр хэлгэхэ.

5.1.2. Пункт 3 соохи ««Буряад Уласта олон хүүгэдтэй бүлэнүүдэй байдал тухай» гэхэн Буряад Уласай 2003.03.07-ой № 376-III Хуулиин 1-дэхи статьягай 1-дэхи ба 2-дохи хубинуудаар» гэхэн үгэнүүдые «Буряад Уласай Засагай газарай 2006.12.14-эй № 401 тогтоолоор баталагдаһан Буряад Уласта олон үхибүүдтэй гэр бүлэнүүдые бүридхэлдэ абаха, Оросой Холбоото Уласта олон хүүгэдтэй гэр бүлын байдал гэршэлһэн үнэмшэлгэ үгэхэ тухай Гуримай 2-дохи ба 2.1-дэхи пунктнуудаар;» гэжэ хэлгэхэ.

5.1.3. Пункт 4 иигэжэ шэнээр найруулха:

«4. Болбосоролой ямаршые түхэлһөө дулдыдангүйгөөр болбосоролой ажал ябуулдаг эмхидэ очно аргаар һуража байһан ушартань гү, али эрэмдэг бээтэй байһан эгээл ехэ үхибүүнэйнь (гурбан бага үхибүүдэй) 23 наһа

хүрэтэрнь, тэрэнэй эхэ эсэгэтээ ажаһуудаг гү, али болбосоролой ажал ябуулдаг эмхидэ һураха үедөө эхэ эсэгһээ саг зуура амяараа ажаһуудагынь хараада абан, юрэнхы болбосоролой эмхинүүдтэ һурадаг олон хүүгэдтэй гэр бүлэнүүдэй үхибүүдтэ гурбан бага үхибүүдэйнэ эгээл ехэ үхибүүнэйнэ 18 наһа хүрэтэр гү, али 23 наһа хүрэтэр унаа тээбэрээр ябалгадань ниигэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүд олгогдохо, хэрбээ гэр бүлын тус Гуримай 3-дахи пунктда заагдаһан эрилтэнүүдые дүүргэхээ болиһон ушарнуудай тохёолдобол, тиимэ ушарай болоһон һара, үдэр хүрэтэр.».

5.1.4. Пункт 23 соо удаадахи удхатай 11-дэхи ба 12-дохи дохол мүнүүдые нэмэхэ:

«11) болбосоролой түхэлһөө дулдыдангүйгөөр болбосоролой ажал ябуулдаг эмхидэ һуража байхадаа, эхэ эсэгэтээ ажаһуудаг гү, али эхэ эсэгһээ саг зуура амяараа ажаһуудаг эрэмдэг бээтэй байһан ехэ үхибүүнэй (гурбан бага үхибүүдэй) 18 наһа гү, али 23 наһа хүсэхэдэ, үгы гэбэл, эрэмдэг бээтэй гэжэ тоолохо болзоройнь дүүрэн ушарта;

12) үйлэ ушарһаа уламжалан, Гуримай 3-дахи пунктда заагдаһан эрилтэнүүдтэ олон хүүгэдтэй гэр бүлын харюусахаяа болиһон ушарта.».

5.2. Нютагай засагай гуримшуулагдадаг тогтомол сэнгүүдээр ябадаг унаа тээбэринүүдээр (таксиһаа бэшэ) болон хотын газар дээрэхи зайн галаар ябадаг унаа тээбэрээр түлбэриггүйгөөр ябалгада ниигэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүдые хангаха үедэ алдаһан олзо оршын түлөө тээбэрилэгшэдэй гарза хүсэлдүүлгэдэ улас түрын бюджетһээ мүнгэн дэмжэлтэ үгэхэ тухай Гуримай 1.1-дэхи пункт соо ««Буряад Уласта олон үхибүүтэй бүлэнүүдэй байдал тухай» гэхэн Буряад Уласай 03.07.2003 № 376-III Хуулийн ёһоор;» гэхэн үгэнүүдые «Буряад Уласай Засагай газарай 2006.12.14-эй № 401 тогтоолоор баталагдаһан Оросой Холбоото Уласта олон хүүгэдтэй гэр бүлэ бүридхэлдэ абтаха, олон хүүгэдтэй гэр бүлын байдал гэршэлһэн үнэмшэлгэ үгэхэ тухай Гуримай 2-дохи ба 2.1-дэхи пунктнуудаар» гэхэн үгэнүүдээр хэлгэхэ;».

6. Тус тогтоол албан ёһоор толилогдоһон үдэрһөө 10 хоног үнгэрхэдэ, хүсэндөө орохо.

Тус тогтоолой 1.2-дохи, 2-дохи, 4.1-дэхи, 5-дахи пунктнууд 2025 оной октябрийн 14-һөө хүсэндөө ороһон хуули ёһоной харилсаануудта нүлөөлхэ.

**Буряад Уласай Засагай
газарай Түрүүлэгшын
уялгануудые дүүргэгшэ**



В. Мухин

Хүн зониие ниигэмэй талаар хамгаалгын яаман түлэб бэлдээ

Утаһан: 44-19-38

ои4